

HL

H. L. Leonard – det sexsidiga bambuspöets förste mästare

HIRAM LEWIS LEONARD föddes år 1831 i den amerikanska delstaten Maine och byggde sitt första spö 40 år senare. Fram till det året hade han skaffat sig en imponerande utbildning genom till största delen självstudier. Han blev ingenjör, finmekaniker, jägare, musiker och äventyrare och byggde samtidigt upp ett rykte som en absolut hederlig och pålitlig man. Under sina år som jägare i Maines skogar fick han allas förtroende genom att kunna laga trasiga vapen och fällor på plats. Vad han än började med så blev han en mästare i det, utan tvivel ett arv från sin tekniskt skicklige far som tillverkade åror av amerikansk ask, som genom sin funktion och utseende blev så omtalade att man ansåg honom som en av världens bästa inom området.

Efter att han hade lämnat skogarna och startat ett företag som gevärsmed med begynnande framgång – givetvis! – byggde Leonard en dag ett spö för att fiska med. När han visade spöet som var tillverkat av ask i handtagsdelen och med toppar av lancewood för ett par vänner beställde de genast var sitt – exakt likadant.

Förtjusta visade vännerna sina spön för sina vänner som berättade om dem för sina vänner, och så började ryktet om Leonards spön att spridas. En firma som sålde fiskeutrustning skickade ett spö till honom med frågan om han kunde bygga ett liknande. Hiram svarar är klassiskt;

– Ja, och mycket bättre!

Från Maine till New York

LEONARD VAR EN av flera spöbyggare som experimenterade med spön av ask, lancewood och bambu. Hans första spö i bambu var fyrsidigt men han gick snabbt över till att tillverka spön av sex bamburibbor. Han var inte den första som byggde spön av bambu, men genom sin sedvanliga beslutsamhet och skicklighet blev han den som gjorde det sexsidiga bambuspöet berömt. Han lade sin verksamhet som vapensmed åt sidan och koncentrerade sig på att bygga spön.

Hiram Leonard hade kontakt med flera firmor som marknadsförde och sålde hans spön men först med firma William Mills & Son i New York började namnet H. L. Leonard bli berömt inte bara nationellt utan också internationellt. Namnet blev symbolen för utomordentligt fina flugspön med varje detalj av högsta utförande.

På förslag från Mills flyttade Leonard sin firma från

BAMBUSPÅNOR

TEXT OCH FOTO:

LARS-ÅKE OLSSON

FOTO: AMERICAN MUSEUM
OF FLY FISHING,
LEIF MILLING

den amerikanska delstaten Maine till Central Valley i delstaten New York. Nu kunde ett mera praktiskt samarbete äga rum mellan de två parterna. Under några år arbetade under samma tak mycket duktiga hantverkare av vilka några skulle skapa sig odödliga namn som spöbyggare. E. W. Edwards, F. E. Thomas, Ed Payne var några. Leonards manskap växte från ett par medarbetare till elva stycken. Var och en, en mästare inom sitt område.

Efterfrågan på Leonards spön växte stadigt, och tillsammans med sin systerson Hiram Hawes började han konstruera en såg som skulle kunna såga bamburibbor i perfekta 60 graders vinklar. Det gjorde att flera spön, dessutom med olika taperingar, kunde byggas under kortare tid. Sågen blev ett strålande exempel på det tekniska geni som Leonard var. När den var klar låstes den in i ett särskilt rum dit ingen annan än Leonard och Hawes fick tillträde.

Leonards första sexsidiga

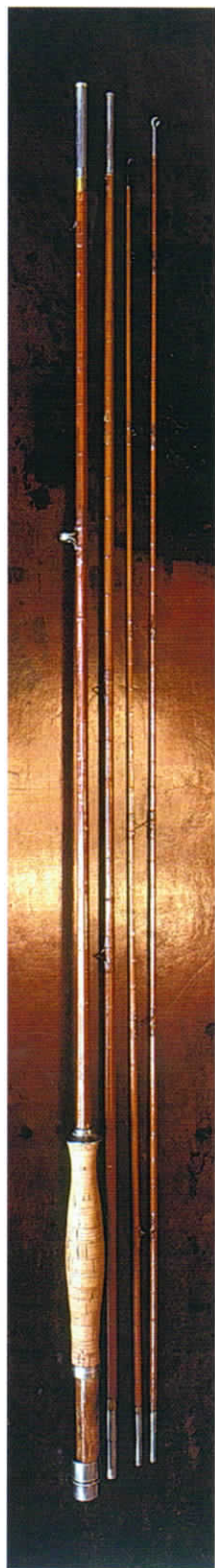
ÅR 1882 BYGGDE Leonard sitt första sexsidiga bambuspö vilket skulle bli den modell som skulle göra Leonardspöet berömt för all framtid. Hans Catskillserie av lätta och eleganta spön blev ett bevis på detta och lade grunden till de moderna Leonardspöna. De hade holkar av tyskt nickelsilver, rullfäste av butternut trä, glidring och ändbutt också av nickelsilver. Tävlingsar i längd och precision med flugspön blev populära och Leonard byggde en serie tävlingsspön (tournament) som snabbt blev lika omtyckta för praktiskt fiske. En av anledningarna var att det nya torrflugfisket krävde snabbare spön. De första tävlingsspöna var mellan 9 och 10,6 fot långa och följdes av kortare spön som Hiram Leonards brorson Reuben Leonard började designa och bygga.

Theodore Gordon, en av de mest kända och omtala-

Fortsättning följande uppslag

Fortsättning från föregående sida

G.E.M. Skues spö,
The World's Best Rod.

de flugfiskarna i Catskillområdet, där det amerikanska flugfisket och torrflugefisket föddes, skrev artiklar för engelsk och amerikansk fiskepress och band de mest utsökta torrflugor som den flugfiskande världen skådat. Han berättade i ett brev till en vän om sitt Leonardspö, modell Tournament, som var hans favoritspö i slutet av 1880-talet.

»Det är det bästa, mest perfekta 10 fots Leonardspö som jag använt. Jag önskar att du hade kunnat kasta med det innan en slarvig servitör flyttade ett skåp på det så att toppen och mellandelen bröts. Det var helt enkelt fascinerande att använda den gamla saken. Innan man visste ordet av så kastade man dubbelt så långt som var nödvändigt, bara för att det var ett sådant nöje att kasta. Jag betalade för det genom att binda 45 dussin flugor«.

William Mills & Son skriver i sin katalog från 1928 följande om sina Tournament flugspön;

»Den här spöserien tillverkas nu för tävlingskast. Spöna kombinerar styrka och lätthet och uppskattas inte bara av tävlingskastare utan lika mycket av fiskare på grund av sina överlägsna kastegenskaper. Modellerna 50, 51, 52, 52-Special och 53 är i den lätta klassen och är de finaste tänkbara flugspön. De är de populäraste spöna i England för torrflugefiske och av den anledningen tillverkar vi dem med längre handtag och gör dem något styvare i handtagsdelen. Vi tillverkar modellerna 50, 50 1/2 och 51 i Catskillmodell, dvs. med rullfäste i trä och skjutring i stället för metallrullfäste. Spöna används i stor omfattning för torrflugefiske och modell Leonard Tournament 50 DF håller snabbt på att bli favoritspöet.«

George La Branche, den amerikanske torrflugetrollkarlen, som skrev klassikern – *The Dry Fly and Fast Water* – hade det spöet som favorit bland sina 40 Leonardspön!

W.B.R. – *The World's Best Rod*

G. E. M. SKUES, populärt kallad för Nymffiskets fader, var de sista tjugo åren av 1800-talet och de första femtio åren av 1900-talet en av de viktigaste flugfiskarna i södra England, medlem av Fly Fishers' Club of London, flitig skribent, amatörantolog, flugbindare och intresserad av det mesta som rörde flugfisket och med starka åsikter om det. Han var en stor förespråkare av det lätta flugspöet och tyckte att de engelska spöna var alldeles för tunga och klumpiga med stora och tunga holkar som hade en onödigt låsning för att spödelarna inte skulle vrida sig under kast och fiske.

Skues föredrog de lätta amerikanska spöna och deras smidiga holkssystem. Genom sina artiklar irriterade han de engelska spötillverkarna som motvilligt och så småningom började bygga lättare flugspön. På grund av sin »marknadsföring« av de amerikanska spöna blev han bekant med N. D. Coggeshall, en amerikan som också var medlem av The Fly Fishers' Club.

År 1902 inviterade Coggeshall Skues att komma och

Hiram Lewis Leonard, 1831–1907.

titta på hans Leonardspön. Det ena var ett Leonard Tournament, 10 fot långt, 3-delat som vägde 185 gram, förmodligen det första i sitt slag i England att utmana Hardys Houghton, Test och andra torrflugespön. Skues berättade att alla som såg och kände på spöet blev mycket imponerade, inte minst han själv. »The American Beauty« var ovanligt lätt för sin tid och de smidiga nickelsilverholkarna bidrog till spöets eleganta utseende.

När Skues följande år som vanligt reste till Tyskland för att fiska hade han en kopia av Coggeshalls spö med sig i bagaget, hans första Leonardspö. Han blev så förtjust i det att han lät sig övertalas att ställa upp i kasttävlingar i London 1904 och placerade sig som tvåa i precision. Närvarande vid tävlingarna var P. B. Mills och hans son från firman William Mills & Son. Sonen Eddie var ivrig att få fiska i en kalkström och Skues ordnade så att han fick en dags fiske i Itchen.

Eddie hade två Leonardspön med sig, ett var 9 fot långt och vägde 142 gram. Skues beskrev det som ett spö med en fascinerande aktion. Det andra var ett »litet mirakel« som bara vägde 70 gram och med vilket River Keeper Priddis kastade 20 meter och krokade och landade en öring på 1 kilo. Skues som följde Eddie under fiskedagen och försåg honom med de rätta flugorna blev djupt imponerad av niofotaren. När han nästa år som advokat vann ett mål och den tacksamme klienten ville ge honom något extra utöver hans arvode bad han att få välja det bästa spö som pengar kunde köpa, det spö som Eddie Mills fiskat med.

Skues använde spöet i nästan femtio år och när han slutade fiska gav han det till sin bror. Det var lika rakt och spänstigt då som den dag han fick det! Det var det omtalade W. B. R. (*The World's Best Rod*).

Hos The Flyfisher's Club of London

I LONDON FINNS inte bara Vaxkabinettet, Nelson's Column, Hyde Park, Tower och andra sevärdheter. Där finns också världens äldsta flugfiskeklubb, The Flyfishers' Club of London, en kombination av den engelska klubben, flugfiskemuseum och bibliotek.

En höstdag befann jag mig i huvudstädernas huvudstad och hade blivit inbjuden av den oerhört charmige Tim Rickett, klubbens sekreterare, att komma på besök.

Efter en lång och intressant lunch vandrade jag omkring i lokalerna och tittade på klubbens alla föremål, bland andra Izaak Waltons fiskekorg i läder. Så småningom kom jag till lokalen i den nedre våningen där ett svagt ljus lyste upp dunklet. Det glimmade till i ett hörn där ljuset reflekterades i toppen av ett föremål i en cylinderformad monter. Det glimmade till igen, en signal, en inbjudan, om att komma närmare. Inne i montern stod ett 3-delat flugspö av bambu. På bottenplattan låg ett litet kort och jag lutade mig fram och läste den handskrivna, snirklade texten;

9 ft, 5 oz Leonard, action softish, G. E. M. Skues's flyrod, used for almost 50 years up to 1949.

Jag läste texten igen och långsamt gick det upp för mig vilket spö det var – »The World's Best Rod«! Det susade och brusade i rummet av historiens berömda vingslag och under en lång stund virvlade tankarna runt och formades så småningom till den oundvikliga, självklara tanken; Hur skulle det kännas att hålla Skues Leonardspö i handen? Om jag frågade någon av klubbmedlemmarna skulle jag riskera att få svaret »Tyvärr«!

Jag såg mig omkring och lyssnade till steg och röster. När jag inte hörde något mer än ett avlägset sorl från övervåningen tog jag fram min fällkniv, lirkade in spetsen i springan mellan locket och tuben och pressade. Locket gled uppåt. Jag lyssnade, vek ihop kniven, stoppade den i fickan, lyfte bort locket, tog ur de tre spödelarna, satte ihop dem, greppade handtaget och svängde försiktigt spöet uppåt och nedåt och från sida till sida.

Det var förvånansvärt lätt och behagligt och böjde sig i en lång, jämn kurva från handtaget till spetsen utan något »knä« någonstans. Jag drog isär spödelarna och konstaterade till min lättnad att holkarna inte fastnat – vilken mardröm! – satte tillbaka de tre delarna i montern och tryckte på locket.

Jag kände en lätt yrsel, hjärtat dunkade och kroppen var varm av spänning och nervositet efter det oväntade mötet och det nödvändiga ingreppet. Jag gick uppför trappan till övervåningen, tog en stor klunk av portvinet och sjönk ned i en fåtölj.

Fällkniven var av märket Swede med svart kolstålsblad och svart handtag, en gåva från en svensk flugfiskevän. Den gled ur fickan i mörkret i en sovvagn och

Fortsättning nästa sida

H.L.Leonards work shop, verkstad, i Central Valley i slutet av 1890-talet. Fjärde mannen från höger, något skymd, med långt vitt skägg är Leonard själv. Andre mannen från vänster är Hiram Hawes som tillsammans med Hiram konstruerade den berömda maskinen/sågen som sågade bamburibborna. Tredje mannen från vänster är berömd E. F. Payne, far till den lika berömda Jim Payne.

FOTO: AMERICAN MUSEUM OF FLY FISHING, MANCHESTER, VERMONT, USA

H. L. Leonard ...

Fortsättning från föregående uppslag

försvann för alltid. Jag hoppas att den nye ägaren fått lika stor nytta av den som jag.

Skues blev så småningom ägare till sex Leonardspön. Ett av dem, ett Leonard Tournament 51 DF (dry fly) 3-delat, 9 fot, 140 gram, fick han i present år 1928 av sin amerikanske vän La Branche. Utan tvivel betydde Skues och andra flugfiskares beundran för de amerikanska Leonardspöna mycket för deras goda rykte och popularitet.

I sin biografi av Skues – G. E. M. Skues: *The Way of A Man with A Trout* – har T. Donald Overfield ett kapitel som heter *Mr. Leonard and Mr. Skues* och ett som heter *Skues' »World's Best Rod« – an Appreciation*. I det senare kapitlet har Overfield mycket detaljerat mått Skues Leonardspö och beskrivit det in i minsta detalj så att den som vill bygga en kopia av spöet kan göra det. I boken finns också en bild av Leonardspöet och holkarna med måtten utsatta. När jag nästa gång besökte England med fiskebrodern och Mästerfotografen Leif Milling hade Bill Nylander i Göteborg byggt en kopia av »Världens Bästa Spö« efter Overfields mått och erbjöd mig generöst att låna spöet och fiska med det. Det blev en upplevelse och Bill Nylanders fina spö fick också följa med till Flyfishers' Club i London och ligga sida vid sida med originalet medan Leif dokumenterade.

Som samurajens svärd

UNDER MÅNGA ÅR har jag drömt om att få äga ett Leonardspö och framför andra ett Tournament 50 DF, det mest klassiska av de klassiska. Jag läste om det i olika publikationer och såg bilder på det. Vid den vandringsutställning som The American Museum of Fly Fishing hade på museet i Bozeman såg jag det Tournament 50 DF som La Branche fiskade med, »a rod of fine action and power«. Så en dag den 14 februari 2003, mycket nära min födelsedag, ringde Per Brandin från en mäsas på östkusten i USA och berättade;

– Just nu tittar jag på ett underbart vackert flugspö som tillhör en samlare som är beredd att sälja det. Det är ett Leonard Tournament 50 DF!

Per Brandin som är en av USA:s mest respekterade och skickliga spöbyggare visste om min önskan om ett Leonardspö och hade lovat att hålla ögon och öron öppna. Jag kunde få spöet till påseende.

En vecka senare kom det med brevbäraren. På locket stod det skrivet för hand; Leonard »Pre Fire« Model 50, 8' #5. Försiktigt skruvade jag upp locket, drog upp rullfästet några centimeter och kände en rysning av välbehag när jag läste den stämplade skriften på ändbutten av nickelsilver – The Leonard Rod, H. L. Leonard Rod Co. Makers, Tournament.

Träet i rullfästet var det klassiska butternut och varje nickelsilverdel inklusive den breda plattan mellan korkhandtaget och spöklingen hade vackra, täta och tunna räfflor i kanterna. Klingen började med en nästan osynlig men dock swelled butt. Handtaget var Wells eller Half-Wells, klingen var ljus, naturligt bambufärgad (straw color) och de ljust gula spölindningarna smälte nästan in i bambun. Bland det mest imponerande hos spöet som är byggt i slutet av 1920-talet är den perfekta inpassningen av holkarna och att det är rakt som ett spjut.aktionen är medelsnabb och böjer långt ned mot första spööglen med gott om kraft i handtagsdelen.

I mitten av mars, när det fortfarande var vinter på topparna i Klippiga Bergen hade våren anlant nere i Paradisdalen där den kristallklara DePuy spring creek ringlade sig fram. Årets första dagsländor kläckte och öring och regnbåge vakade efter dem. Då invigde jag The Leonard Beauty. Det var inte mycket som behövdes för att det spänstigt och träffsäkert med en dubbeltaperad fluglina placerade min torrfluga lätt och mjukt på den blanka vattenytan. Leonardspöet var magiskt att fiska med och se på. Det japanska samurajsvärdet är det gamla Japans själ och hjärta och en representant för hantverkskicklighet och kvalitet. Svärdet var också en förlängning av en mans ära, personlighet och stolthet. Leonardspöet är flugspöet från vilket alla andra har utvecklats. Det är bambuspöets ursprungliga själ och hjärta och med sin ålder och historia och namn flugfiskarens motsvarighet till samurajens svärd.

FÖR LÄNGE, LÄNGE SEDAN lämnade en bambustock Kina och transporterades den långa vägen till Leonard's »work shop«. Där lagrades den, klövs och byggdes sedan av skickliga händer till ett elegant, och vibrerande av kraft, spö, ett fullblod som väntade på att få tillfredsställa sin ägare. En flugfiskare köpte det och tillbringade många härliga fiskedagar med det innan det lämnades över till näste och näste och på krokiga vägar hamnade hos mig, som kommer att tillbringa många spännande fiskedagar med det innan det är dags att lämna över det till näste ägare som kommer att bli lika lycklig som de andra före honom varit över att få äga ett Leonardspö!

I dag är det inga större problem att hitta taperingar av berömda spön via Internet vare sig man vill bygga ett spö själv eller beställa ett från en spöbyggare. Ingenjör Ingvar Nilsson, Karlskoga, bygger inte bara världens finaste flugrullar, han bygger också fina spön av bambu som till exempel den perfekta kopia av Leonard Tournament 50 DF som han byggde åt mig. Spöet är så nära originalet som det är möjligt att komma och med sin sidenmatta lack skulle det ha imponerat på Reuben Leonard.

Adresser

FÖR DEN SOM vill veta mer om H.L. Leonard och annat kring flugfiskets historia i Den Nya Världen rekommenderas två hemsidor.

The American Museum of Fly Fishing:

www.amff.com

The Catskill Fly Fishing Center and Museum:

www.cffcm.org